

Personlighetens makt.
Den är i fara men lever.

Fråga till det hägrande seklet.

Ada Nilsson:
Frukten eller förtröstan.
Människorna måste ha sitt lösenord.

Hagar Olsson:
Trädgården och världen.

Honorine Hermelin:
Humanism.
En bok av John Landquist.

Emy Ek:
Böcker och människor.

"Landvinningarna måste utnyttjas."
En intervju med doktor Karolina Widerström.

På Gandhi-möte i Genève
av Anna T. Nilsson.

En del av upplagan åtföljes av bilaga.

Jane Addams heder. Fråga till det hägrande seklet.

JANE ADDAMS, ordförande för Internationella kvinnoförbundet för fred och frihet, har fått dela fredspriset i år med universitetsrektor Butler i Newyork. Av denna an-

»Hon har varit fastfäst verksam för att bispringa nödlidande och hjälplösa människor» och på det pacifistiska området är hennes arbete mera prägladt av god vilja än

Jane Addams.

ledning har man fått veta en del om denne inom det internationella fredsarbetet mera ökande herre. Om Jane Addams och hennes strävan att ena kvinnorna kring en gemensam freds- politik, har det tidigare skrivits mycket i Sverige, men nu är det glömt. Dagens Nyheter till exempel avfärdar henne, efter att elegant ha skämtat med hennes ålder, som en väl- görenhets- och fredstant.

politiskt omdöme. Hon har mera litat till agitationen och väckelsemöten än till ett tålmodigt och realistiskt inträngande i fredsproblemens invecklade sammanhang.»

Jane Addams är gammal och mycket sjuk, man måste frukta att hennes livsverk är avslutat. Det kan därför vara riktigt att erinra om några fakta som karaktärisera det. (Forts. å sid. 7.)

Tidevarvets

nr: 51 och 52

En sammanslagning till ett dubbelnum- mer, vilket alltså är det sista för 1931, som kommer vår ärade läsekrets till- handa.

Nr 1 för 1932 utkommer lördagen den 2 januari. För att inte avbrot i postfördelningarna måtte ske, be vi våra postprenumeranter benäget uppmärksamma den numerations- blankett som åtföljer numret, för un- derlåtande av prenumerationen. Vi be- att få erinra om att Tidevarvet kostar:

för helår kr. 6:—
för halvår kr. 3:—

Avgiften kan även inlämnas direkt till Tidevarvets expedition, Slusplan 1-3, Stockholm, postnr. 1544. Presentkort till Tidevarvet för 1932 kunna rekvideras på expeditionen. Skiftligen be vi att få önska våra prenumeranter välkomna tillbaka på det nya året med en förhoppning om fortsatt godt samarbete mellan Tide- varvet och dess läsekrets även för år 1932.

Julens budskap.

Julens budskap är budskapet om en kät- tares födelse till denna värld. Denna tid ger oss direkt anledning att intressera oss för kättare.

Två broschyrer om detta såsja män- niskor ha just kommit oss tillhanda på Tidevarvet. Den en är utgiven av en lärd kristen kommunist, en tjeck med det besvärliga namnet Premysl Pitter. Den andra om bömska kättare under medeltiden av vilka vi känna blott en, nämligen Huss, men han var blott en av många våldiga reformatorer, martyrer och predikare. Den fortsätter med en jämförelse mellan dem och Tolstoj och den nya tjekiska republikens store man, Masaryk, som hade vissa anlag att bli en martyr i den vapenlösa kampen mot våldet men i stället blev president och nu har tillbakå på gamla dagar sin ungdoms teater.

Författaren är själv en efterföljare av de män han skildrar och var ofta fånge under Masaryks regemente. Så kan det vara värt att höra kanske, hur-han ser på den mänskliga andens utvecklings- historia. Dess kärna är, säger han, en förelösa som utprepar sig tid efter annan: en andligt överlägsen person- lighet utprädlar, ger ett lysande exempel, och tusenden låta sig hänföras. Under tidernas lopp kärsta människorna bort löda, idealiskt marst förändkinds och de sjunka själva i dya.

Ur elände och smärta mögnar en ny betydande personlighet, för att på vidare på den lysande bana, som nu åter stig-

tar och för uppat. Det är icke den stora massan och blinda hoppen utan starka, rena idéer, inkräktade i enskilda män- niskors liv, som framkalla framstegen även om dessa idéernas bärare under sin livs- tid tillhåra en liten förföljd minoritet.

Så ser den tjekiske kristjansvägrans på historien, en sja bestäm av hans liv. Eller är hans liv bestäm av hans sja?

Den andra broschyren handlar om kristjansvägransinternationalens senaste kongress i Lyon. Den är därmed en revy över kristjansvägrans öden, lidanden, antal i hela världen. När sekreteraren, Runham Brown, höll sitt stora tal kl. 10 f. m. kunde han meddela att i hela världen, oavsett vad underlig tid på dygnet det blev, vore grupper samlade omkring samma tanke, kristjansvägrans som praktik politik, det personliga offret som nödvändigt insats för världens räddning. Det mötet visade att den enda lysande ledarspersonligheten som uppbar en idé kan ersättas av kättersinnelag, ofverfljva och mod att utthåda lös en grupp väpnade människor.

Det reste sig en man upp och talade, som rykten återvänt från en av hel- vetiska deportationsorter, där fransmän- nerna förvara sina vägrare. En annan reste sig och gick ut för att begå den vägrans som skulle föra honom dit.

Många av de närvarande, däribland ordföranden, Fener Brockway, buro märkes för livet av sin vägran under kriget. En församling så provad och så härdat

Å 1931 närmar sig sitt slut. De- pressionen åter sig in i alla mänskliga sammanhang. Auktoriteterna ge oss goda råd, vilka in- bördes upphåva varandra. Marken förberedes under tiden för en rädde- sig-den-som-kam-manöver även från Sveriges sida. Suckande tar mängen avstånd från gamla ideal. Den gamla frågeställningen protektionism eller frihandel tas upp igen, fast den är ohjälpligt föråldrad och lösning- en säkerligen ligger på annat håll: i en ekonomisk plan med en efter de mänskliga behoven förnuftigt an- passad produktion och ett förnuftigt utbyte av värden och nyttigheter länderna emellan.

1931 går över i 1932. Årtalet 1932 säger oss att vi är o ett stycke inne på andra kvartalet av det tjugoende århundradet. Lik- som en människa bör även ett sekel vid det laget ha visat något av vad det duger till och ha hunnit utföra en del av den insats det fått på sin lott i det stora sammanhang av sek- ler.

När det gäller vetenskapliga upp- täckter och ingenjörstekniska brag- der kan vårt århundrade som bekant gott svara för sig. Det är rikt på hänsynsfulla och djärva experimen- tatorer, inför vilka naturen får ge upp sina djupaste hemligheter. Man har nått in till grundkraften och kan transportera den efter behag, så att vi nu kunna höra ljus och se ljud, alla andra underverk att förtiga. Uppgifter ha gjorts som innebära oerhörda möjligheter på gott och ont, till liv och död.

Sista skriket är att försöka sprän- ga atomer. Men för närvarande är det icke så viktigt att lyckas sprän- ga atomer som att lyckas ena män- skor.

Hur har det tjugoende sekel under sin bana lyckats därmed?

Jo: Vi ha för närvarande en samman- levnadskris över hela jordklotet som snart gör det obehagligt. Annars är det nog så att det tju-

gongt fram till att »ta det fulla per- sonliga ansvaret för krig, för våld och reaktionens måste helt naturligt kunna sin makt och sin styrka.

Vi ha uppnått makt att förhindra ett krigsutbrott. Om vi och våra allierade, världens stora profetia organisationer säga nej, så blir det inter. krig. Kristjansvägrans är praktik politik.»

Kristjansvägransinternationalens stora krux är en alltiför bekväm civil tjänst — eller alternativt till kristjansvägr — eller alltiför konkilians myndigheter som på sidan av en vägran, den fruktar mera de danska myndigheternas taktik att låta vägrarna löpa än de franska myndighe- terna att förfölja dem. Detta betyder inte likgiltighet för de enskilda öde. Man gör sig stor möda att hjälpa och stöjda dem som är i fängelse, att andra spränga olagliga flyktningar och till- märkare för fredens sak.

När den internationalista sekreteraren, Runham Brown, som här dessa mening- fränders öden på sitt hjärta mer än någon annan, får höra att professor Tjers- lens förslag till revision av strafflagen i delen om förfärdi blev avseglad de gamla föreställningarna om vad som är Sveriges räddning, nämligen Krigs- makt, och förärdi, nämligen det som skad- ar den, så kommer han att önska Sve-

gongt seklet även ifråga om den mänskliga sammanlevnaden har en uppgift, en linje, ett program.

Det är ingen hemlighet att det steg som nu skulle tagas är över- gång från nationalism till interna- tionalism, från imperialism till ra- sernas jämbördiga samarbete, från ekonomisk krig till världsplans- hållning, från klasskamp till solida- ritet.

Framtiden kommer att säga om oss att nästan alla våra handlingar, världskriget inberäknat, skett mot bättre vetande. Vi veta fullkomligt vad resultatet blir, då vi söka den tillfälliga lättanden undan ögonblin- kets svårigheter genom tullar och ekonomisk isolering, när vi följa min- sta motståndets lag och fortsätta med gamla vanor, ur vilka anden och meningen ha flytt.

Det har talats mycket om faren för den själsliga hälsan av att levå under för högt spända religiösa krav. Så ock om den splittring som blir följden då man lever utan kontak- t med de ideal man erkänner som riktiga.

Vårt sekel har sett denna spänning lösa upp sig. Rädslan för att falla igenom vid inträdesprövningen till det eviga livet sätter inte längre sin prägel på sinna. Men sel Sam- tidighet ha vi inom den jordiska sfä- ren på nytt fått samma spänning. Lära och leverne ör fortfarande skilda åt när det gäller folkens och individernas samvaro. Frågan om frälsning och fördömsle kommer igen. Endast med den skillnaden att det nu gäller mänsklighetens frälsning, inte den privata själens i en himmel övan molnen.

Så blir problemet till slut å grun- dens detsamma under alla sekler. Det gäller att vara trogen den idé man fattat, att ha mod att förverkliga sina drömmar. Den som satsat på människamall vad man har, som anser att den riken som följer med för- troende är bättre att ta än vissa dö- den som följer av misstro, får försö- ka att följa denna linje även i räds- lans tider.

rige hedern av kättarprocesser, det blir hans reaktion.

Och det är nog så att det finns till- räckligt många svenskar med en upplif- ning så motsatt strafflagens, den gamla och den företagna i frågorna om plikt, säkerhet och förärdi, att därest de stå rycken i ett allvarigt läge måste vi få kättarprocesser och domar i vårt bygg- lilla land.

Hur långt ha dessa kättare rätt? Hur långt ha Mooney och Billingis rätt som vägra att möttiga villkorlig frivigning ännu efter 15 års fängelse, vägra för att framtagna ovillkorlig frivigning och moralisk upprättelse för falsk anklagelse och dom. Hur långt har deras domar rätt när han nu strider och går i breschen för att få sin egen dom upplådd som falsk, ja, hur långt gentemot domaren Tjager i Sacco och Vanzetti-processen, som vägrar en revision, vilken månånda skulle bevisa att han dömt fel? Vad skall man säga om folk som offra tid och kraft på att skaffa dessa två arbetare frihet och rättvisa, när världen är i full av fäng- ar och dem som fida önskyft. Ja, allt reducerar sig till en fråga om för- doring av kättare och deras historiska mission.

Vad säger julens budskap därom. Deivner.

"Landvinningarna måste utnyttjas".

Intervju med doktor Widerström.

Doktor Karolina Widerström.

ligt slöseri, säger hon och berättar om de olika arbetsskeden, som blomsterhyllningarna representerar. Där är t. ex. en hälsning från en av de gamla kamraterna på anatomiskaalen för femtio år sedan, när doktor Widerström som ung studentska började sin bana, den första kvinnliga medicinaren i Sverige — och så vidare genom alla år ända fram till den unga och livskraftiga sammanfattning av kvinnliga läkare i Sverige, Kvinnliga läkares klubb, som med en praktfull skär kamelia — varmt uppskattad av födelsedagsbarnet — hyllat den avhållna kollegan och banbryterskan.

— Jag vill också säga, fortsätter doktor Widerström svaret på våra frågor, att jag är glad över att det nu för tiden göres så mycket. Även om det starvas och förstöres åtskilligt, göres det mycket och tänkes mycket, som man kan vara glad att få ta del av, fastän man inte själv orkar vara med längre.

— Jag sitter föresten här och ser på Tidevarvet, det står så många glädjande saker i senaste numret. Och doktor Widerström är väl nog mycket att tala om, att hon alltid tycker mycket om Tidevarvet, men i det numret måste man läsa varenda bil.

Medicinalstyrelsens förslag i steriliseringsfrågan t. ex., var ett glädjande tecken — och likaså det arbete, som utföres på skolas områden. Där har doktor Widerström själv tillhört dem som målmedvetet arbetat för även den praktiska och den examentärlinjen. För samma möjligheter för gossar och flickor, och den praktiska duglighetens jämställande — mera än vad som sker nu — med fina teoretiska betyg.

— Och artikeln om den lilla birmanen var förtjusande! Vi satt just häromdagen, berättar doktorn, och talade om problemet i hushållspengar, hur tåkigt det är när hush-

Frukten eller förtröstan.

Av ADA NILSSON.

En epidemi rasar över världen, födeliggjande som pest och dödgeråd. Och det är fruktans epidemi.

Vi känna sen utrimmes tid fruktans och ängestens symptomkomplex, som den framträder hos den enskilda människan. Hur kinderna blekna, hur läpparna darrar, hur tungan låder vid gommen och håret reser sig på ens huvud. Hur blodet stelnar i ådrorna och kallsvetten dryper. Den moderna vetenskapen har klarlagt mekanismen för sinnesrörelsernas inflytande på vår kropps olika funktioner. Vi vet att tack vare en nervförbindelse mellan centrala nervsystemet och biinjurerna, en förbindelse som icke är avbruten av »transformatorer eller ganglier som vid andra förlorad, utlösa sinnesrörelser av ovannämnda slag en snabb reaktion från biinjurerna. Dessa öka sin avstöring. Deras hormoner eller budbärare översvämna blodmassan, varigenom blodets förmåga att stelna eller »koagulera» ökas. Pupillerna vidgas, håret reser sig, huden blir blek och blodot, trämkanalens rörelser och körtlarnas verksamhet avstanna. Bilden av en skräckslagen människa framträder.

Hur ett skräckslaget samfundslivet ser sig ve runt omkring oss. Liksom förut medicinen stormar och ryssen Pauloff, amerikanen Cannon m. fl. klarlagt sinnesrörelsens inflytande på den mänskliga organismen, så söka nu hela världens nationalekonomer utreda den internationala rädsans och ängestens hämmande inflytande på samfundskropps funktioner.

Men lika litet som det hjälper en

rum, som skall sköta hemmet inte ens kan så sina skuldigheter utan att rigga sig till dem — och de kanske ändå inte räcker. Det är inte så ovanligt. Och så kommer den där lilla kvinnan från Birna och säger att i hennes land är jämlikheten mellan man och hustru fullständig — precis som det skall vara, att mannen och hustrun är goda kamrater i äktenskapet.

— Det är ju också nödvändigt att mycket göres — det behövs en omorganisation på så många punkter och inte minst den som doktor Beskov tar upp i sin intressanta artikel. Hela världen behövs omorganiserad — ett jättearbete, ty den är fastlagd organiserad för närvarande. Det borde ju vara så, att alla människor skulle bli delaktiga av de framtiget som vinnas genom de främsta begävningsansatser, alla skulle ju hjälpas åt med sina produkter och sina armars och hjärnors kraft. Men nu får så många stanna utanför och framtiget kommer bara några få till godo. Det är så många områden som det så länge varit fråga om hygienien, att man kommit oerhört långt i kunskap och insikt, men saknar organisation för att utnyttja landvinningarna till allas bästa. På senare tid har det dock blivit bättre på hygienens område i det avseendet, slutar doktor Widerström, kanske man kan hoppas också för de andra!

Vi är i varje fall förvisade om, allt det är på den optimistiska linjen, som doktor Widerström vunnit de många och bestående resultaten i sitt sällsynt arbetsfyllta och för alla mänskliga förhållanden så väsentligt liv. Casan.

skräckslagen människa, att hon vet hela mekanismen i sina inlyders djup, lika litet synes kunskapen om det bristande förtroendet födeliggjande verkningar kunna hjälpa de skräckslagna folken.

Och det är kanske ej så underligt, när man betänker skräcksymptomens biologiska innebörd. Under en viss utvecklingsstad har frukten och dess kroppsliga reflexer stor betydelse för människans livsvöring. Det är väl icke utan skäl som det heter att frukten är vishetens begynnelse och därför har väl frukten ännu en ofrånkomlig roll i uppfostran. Men då det är ett sinnessstånd, som är mycket ofördelaktigt för vuxna människor i allmänhet, går den moderna uppfostran i hög grad ut på att hindra uppkomsten hos barnet av »skräckkomplexer». Det var annorlunda för människor som levde under andra livsvillkor än vi nu.

Tänk på den primitiva människan levande i ständig osäkerhet och skräck, där voro de psykologiska symptom, som frukten utlöser, av stor fördel för den nödvändiga flykten eller kampinställningen. Blev var fördelaktigt, att huden blev blodot, och att blodet hastigt kunde koagulera, »yttre skador kunde stoppa. Det var fördelaktigt, att matsmältningen avstannade och alla kroppens krafter inställdes på en muskelsträngning, vare sig till flykt eller kamp. Symptomkomplexen var med ett ord ändamålsenliga för det dätida livet.

Men tiderna förändras. Människor leva ej längre i skräck för vilda djur och hemiska naturfenomen. Ej i ständigt krig med sin omgivning. Men skräcken och frukten framkallar i oss utlösningar av så mycket annat. Människorna leva fortfarande i en evig rädda. Samma fysiska symptom utlösas av frukten som förtroendet av åro i längre ändamålsenliga.

Låt mig ta som exempel en observation, jag en gång gjorde på en seminarieklubb, ett år, då en hotande arbetslöshet på lärarbanan livligt och ofentligt diskuterades. Den ständiga oron för framtiden höll dem i fruktans grepp och symptomerna dröjde ej att framträda. Men voro nu föga ändamålsenliga. Seminaristen hade ingen nytta av att blodet koagulerade förtroende i hennes ådror, ty hon skulle ej ut i blodigt strid. Den upphörda verksamheten i matsmältningssystemet hade hon endast besvär och ingen fördel av. Ej heller gagnades hennes ställningstänkande arbete av den ökade möjligheten till den maximala muskelsträngning, som skräcken medför. Symptomerna voro oföneliga för fördärvbringande.

Sinnessittillstånd som förtrostan och tillförsikt utlösa däremot för den moderna människan och hennes arbete oändligt gynnsammare fysiska betingelser.

I flydda tidens samfundslivet, där krigen voro normalförelägg, där kundens fruktans biologiska följdsymptom vara människorna och samfundslivet till nytta genom ökad kamp och tå-

lingsinställning, men under vår civilisation, där samarbetet blir mer och mer nödvändigt och samhällsordningen oräkneligt, och kriget i alla former förtrostan, där födeliggas vi av frukten. Där går hela samhällsstrukturen sönder när förskräckelens segtar.

Vi ha behov av förtrostans epidemien i stället för fruktans. Ju mer vi ta avstånd från krig och fysiskt våld ju mindre nyttja ha vi av skräckinställningen. Krigets vedersakare behöva i högre grad mod och förtrostan än krigaren. Ty han har för sin kampinställning nytta av själva skräckkomplexen. Pacifistens lösenord måste däremot vara: *intet kan skräckra mig.*

Kunskapen kan som sagt ej förlösa människan från skräckens gastriskraning, det kan endast en känsla av annat innehåll, förtrostan, tillförsikt, hopp.

Den stora skillnaden mellan människan levande i hoppfull stämning eller under frukten beskrivas på ett slående sätt av en författare i den förmåliga amerikanska tidskriften The New Republic. Det är som att komma in i solljuset från ett mörkt rum, säger han, när man lämnar Tyskland och kommer in i Ryssland. Det förra landet regeras av skräcken, folket lever i frukten för revolution från höger eller vänster, frukten för arbetslöshet och industriellt sammanbrott. Ryssland var förhoppningens land. Till och med icke-kommunisterna sågo förhoppningsfullt på framtiden. Deras levandstandard var låg, de fris och svalt och hade otrevligt på många sätt, men de hade lätt sitt lösenord. Och det var femårsplanen och därmed tron på möjligheten att slå sig igenom. Det stora spelet, där var och en kan göra sin insats. Kanske förlorar man spelet, det gör mindre, ty sådan är människan, att hon lever icke endast av bröd. Hon måste ha sitt lösenord och hon måste tro på sin stjärnas mening.

VETEKATTEN

BAGERI och
KAFFERUM

Klara Norns Kyrkogata 26
(Ovidi) Kungälv, mitt
emot Carlsons Hotell)

Telefon: Norn 3405

Fiial: Hantverkargatan 7.

Maria Häggblunds

Köttextrakt-Soya

— 45-årig tillverkning i Skåne —

Gillad av husmoder sedan 45 år tillbaka och alltifatt uppskattad som den förenligaste soyan. Utan kryddor, Dryg, Billig, Hällbar.

Arvid Nordquist H. A. B.

Birgerjardsgatan 24.

SKANSKA HANDSKFABRIKEN

urval i Handskar och Vantar ej förstklassigt och försert med alla senaste nyheter.

Reklamhandsken nappa helfodrad 5:75.

CENTRUMS LJUSGÅRD

STUREGATAN 5

GREVTUREGATAN 10

Vi stå till tjänst

Bagarstugan

HORNSGATAN 37 • Tel. Söd. 70 00
FOLKUNGAGATAN 65 • 73 37
GOTGATAN 32 • 333 09

BEGRAVNINGSBYRÅ

BEGRAVNINGAR

ERNST A. CARDELL
Folksamgatan 52
Tel. 40 40 90

BORDSVATTEN

Drink

Ramlösa
Vårt lands enda naturligt alkaliska vatten

BOKBINDERI

Holmströms Bokbinderi

Hångatan 34 b. g.
Rekommenderas för allt arbete inom branschen. Billiga priser. Snabb leverans. Godigt arbete.

Ring 99 37 och vi hämta.

En trött husmor

Är du trött och överarbetad? Använd den bästa tvättmedlet i världen. **IDOZAN** tvättmedel. **IDOZAN** tvättmedel. **IDOZAN** tvättmedel.

DAMKONFEKTION

OLGA SJÖGREN

DAMKONFEKTION
Timmermangatan 13. Tel. S. 121 65.
Nyheter i enkla och fina klänningar, jumpers och koftor.
BRUDTUSTYLSKAR

KEM. TVÅTT. PRESSNING

Stockholms Pressningsanstalt

Karlavagnen 66, STOCKHOLM
Telefon O. 4991.

Utför pressning, kemisk tvätt och färgning av damkläder. Arbetet utföres av hacket under garanti. Hämsta och hemsändes.

MODEAFFÄR

ESTER M. PERSSONS

MODE- & PALSAFFÄR
99 GOTGATAN 59 • Tel. Söd. 301 60.
Obs! Inneh. av affären sedan år 1908.

Gynna

Tidevarvets
annonsörer!

Humanism.

En bok av John Landquist.

Så fick vi då aldrig veta vad humanism är — kanske många är färdiga att utbrista som läst till slut den nya utkomna boken av John Landquist, som här namnet Humanism. — Boken innehåller en del större uppsatser: av Thomas Mann, Freud, om Diktaren och livsynen, Historisk utveckling, Personligheten och samhället samt dessutom ett stort antal små författarkaraktäristiker, de flesta i form av minnesrunor, några inbäddade i en landskapsbild, några — det gäller Grimberg och Spengler — utgörande skarpa avståndslaganden. Man söker dock förgäves någon sammanfattande orientering över den avsedda innebörden i ordet *humanism*, detta ord om *mänsklig bildning*, som genom Herma visat sig så mångtydigt.

Har nu John Landquist lämnat åt dessa uppsatser att själva föra sin talan och även uppenbara innebörden i den samlade titeln, så kan han göra det med ro. Denna sista bok är ju för det första inriktad kända till ett föregående författarskap, som med frosthetsens intensitet ställt i humanismens, »människoskapsens» tjänst. Och ur dess spridda uppsatser — med tydligpunkten lagd hos de första och de sista — stiger en bild fram ur begreppet humanism, som är mycket stark. Den talar om *människogestaltning*.

Det är vad boken starkast ger, en betydning av vad som gestaltar en mänsklig, ger henne resning, karaktär, levande utflöde och kraft att gestalta världen runt omkring, och å andra sidan de makter som förlamar denna gestaltningens kraft och kommer människan att sjunka ihop i formlöshet.

Thomas Mann-uppsatsen, den första i samlingen, ger omedelbart den skarpaste tillspejning av problemet. »Ett livs tänkande över människans uppgång och nedgång är för Thomas Mann till hans sista verk, den stora sanatorieromanen *Bergtaggen*», d. v. s. till att se problemet som en kamp mellan hälsa och sjukdom. Tu »disciplin, form, tukt, handling, värdighet åro också hälsans skydd», medan »den psykiska tendensen till passivitet, spridning, upplösning har ett önsesjligt samband med den fysiska upplösningensprocessens».

Den måsterligt klara studien över Freud — yttermera värdefull därför att den också innehåller en kort historik — och den därtill fogade kritikens sätter människogestaltningen i betydning av frågan om *minnas* betydelse och *målets*. Mot Freuds entoniga betoning av minnas makt

och av de en gång givna förutsättningarna bestämmande kraft sätter Landquist kritik den »framtidsträvande krafts, *individs* mänskliga kraft, som finns hos alla friska människor, framlockt av svärmen och kraften i det rosiga ljuset».

Här är John Landquist inne på den linje som han i frostfattet sedan länge har följt och tecknat, människogestaltens linje framför andra, »spänd mellan varaktighet och framtidsträvan, mellan minnen och målet. Den linjen träder också fram i samlingens fyngst välgående uppsatser, om *Historisk utveckling* (varur ett citat anföres på annat ställe i detta nummer).

Man måste säga att betydningen av humanismen blivit spridrad och osäker på sin väg genom alla minnesrunorna — där huvudparten av uttrymmet upptas av den över Birger Sjöberg — även bör värdefulla glimtar ofta springer fram. Av stort intresse är emellertid uppsatsen om Diktaren och livsynen, som genom Tegnérs och Strinberges gestalter ger blick på betydelsen och makten av en livsaskådnings inflyde i en diktarens ålder.

Det finns också ett grepp i framställningen av Franciscus och Sankta Klara Assisi — där man dock ville utstryka den oangående avslutningen, som klumpar in efter Franciscus' solång — vilket på ett vackert och djupt sätt kommer den att passa in under rubriken om humanism, om människogestaltning. Assisi blir den fullkomligt enhetliga, orubbara minnesvärdigen kring det »människoskap, som förmått — lyfta människosjälens till ren energi, till ett väsen, obrytligt inför döden, mödan och frestelsen. På denna hårda mark gör poesien», fortsätter Landquist, »och Franciscus och Sankta Klara hade gjort en svårtillgänglig erfarenhet, av oss andra blott anad, att härdning i hårda övningar och provningar ger rum för mildhet».

Det är märkvärdigt att erfara hur ordet *Humanism* på en bokpår kan verka spända förväntningar i ens hjärta. Detta hestedliga ord, kan man ju säga. Men säkert är det så, att tiden bär på en utmaning mot humanism, mot mänsklig själskraft i skiftande gestalter att träda fram och visa om den lever och kan betydligt nås. Dr: Landquist har återigen — liksom förtroget under en lång bana som filosof, essayist och kritiker — skänkt denna genämnade humanism sitt stöd, genom att rikta blicken på människans kraft att i varje ögonblick kunna gestalta det som ännu aldrig tunnits och ännu aldrig hänt.

Böcker och människor.

Bland de människor, jag mött i årets böcker, har knappast någon gripit mig så starkt som huvudpersonen i *Gustaf Hellströms* nya märkliga roman, *Carl Heribert Malmros*. Denne här inom sig stöflet till en diktare och tänkare men han blir — polismästare. Hans tragik är, att han kommer på fel plats i livet. De anlag, som finnas inom honom, en diktarens starka och ömtåliga känsla och en länkars omutlig kärleksbehov och sanningsskrav, komma aldrig till full utveckling, emedan han saknar förmåga att skänka dem den form och det uttryck, som kan giva själen skaparglädjens lycka, befrielse och harmoni. Så länge hans liv går i sina vägnar gånger av ämbetsplikt och sällskapsliv, märka de flesta luter av hans inre oro. De hålla honom för en förbannat hyggigt kärl, som kan spela kort och dra en rolig higg och lyssna till andras orationer med åskådd förbindlighet. Så intärlar en händelse, som likt en glidande snö sätter ett halt skred i rörelse. Hela hans liv raseras bit för bit, och som den konstnärsmålar, han egentligen är, kan han iakttaga det utifrån på samma gång som han känner det inifrån, förändrade, förändrande.

Den händelse, som bildar den franska värdpunkten i Carl Heribert Malmros' liv, sammanhänger med hans uppgift att såsom polismästare svara för ordningens upprätthållande i staden Söderås. En fabriksledare, en framt framträdligt utseende, har erbjudit sina arbetare nytt avtal med så starkt medurska löner, att dessa icke anse sig kunna acceptera villkoren utan gå i strejk. Fabrikören anställer ett sextiostridstryckare. Orloglätter uppstå, och en strejkbrytare råkar döda en av de

streckande arbetarna. Den socialdemokratiska pressen ropar smörbröd, och situationen blir alltmera hotande. Polismästare Malmros hemkallas från sin semesterresa. Söner och välviljig, som han är, hjälper han öppna en lugn och tredlig lösning. Han förhandlar med arbetarorganisationens ledare och träffar med dem en överenskomst, som visar sig fullt effektiv. På attionen är allt lugnt i staden. Dagen efter blir polismästaren emellertid föremål för hättiga angrepp i stadens tidningar. Det socialdemokratiska organet förklarar, att polismästaren är räddsa och feighet fallit till föga och att arbetarna själva dikterat villkoren för fredslutet. Högeridningen kallar polismästaren för en bolsjevik och förrädare, som låtit kommandera sig av arbetarna. »Han var icke en kare». Från denna stund är polismästaren en märkt man. Ingen vill umgås med honom, och han blir alltmera isolerad. Han går som i ett lufttomt rum, och han har den förljämde känslan av att hans öde *sköts*. Ingen råddning, ingen hjälp finnes annat än i spritet, som skänker en stunds glömska, och i att skriva. Han skriver en dagbok, där han söker komma till klarhet över sig själv och sitt öde. »Black och penna är i ett fall som mitt en sällsam och underbar medicin. De äga morfintens alla goda egenskaper utan dess nackdelar. Men blir tröt från de akuta smärtorna utan att förlösas.» Han berättar om sin larmdom och de intryck, som hos honom skapat inre oskerhet och mildvårdensång. Han prävar den moderna ungdomens lycklig, som får våga upp i större frihet. »Den moderna ungdomen är den första generation, som fått framleva sin barndom och sina pubertetsår befrjade från truk-

tans spöke. Deras individuella egenart har inte opererats bort som pesthärdar utan värdsats som en dybar tillgång.» Studenttiden i Lund skildrar han som en tid av andlig oro och kamp under 1890-talet, icke någon »bråkande idyll», såsom utidsjudomen brukar kalla den näst föregående generationens liv och dikt. Plötsligt rymmer han från allsammans och ger sig till sjöss. Han kommer till London, där han i Eastend får se sådana bilder av fattigdomens elände, att »den sociala frågans» fruktansvärda innebörd går upp för honom. »Det kändes, om om hjärtat grävts ur ens bröstborg och rummet fylts av ångest och förtvivlan, som tillpäckade gaser, ett kaos av sprängämnen.»

Efter hemkomsten till Sverige går han enligt fäderns råd in på polisbanan och avancerar så småningom till polismästare. Under den strama uniformen döljer han sitt sårbara sinne och sitt grubblande förklaringsbehov, men till allt bryter han samman. Under rusets inflytande har han blivit invecklad i ett upp-träde, som anses skandalöst, och jagad av anonyma skrivelse och telefonfrågningar, tar han sitt liv. Han var en av de i det dagliga människokriget försvarslösa och till undergång dömda. Boken, av vilken jag endast kunnat ge några glimtar, är ett rikt och starkt verk, fullt av djupa kunskaper om människoria och tidstörningarna.

Önskar man kontrastverkan, kunde man som motsatt till skildringen av den besegrade uppställa en skildring av ett par segherrär, som fräckt och hälsynslöst gå sin väg fram till rikedom och glans. I en väldig bok, ett slags modern skillemor, har *Waldemar Hammenhög*, (ecknat sina båda hjältar, *Pettersson* och *Bendel*, som följt varandra en natt under en presentation på Skeppsbarn och sedan bit kompanjoner i varjehanda affärer och efter sagolika framgångar nå rikedom och makt. Det finns väl knappast någon affärsknep, som de lämna ofrösök. Skildringen är full av situationsskomik och flödande berättartal. Vissa partier falla utom ramen och verka oäkta, framför allt skildringen av den fina fröken Borgman, den bildade damen, som icke kan motstå skojaren Petterssons fuskart. — En engelsk motsvarighet till Hammenhögs roman är J. P. Priestleys nu till svenska översatta roman *Angel Pavement*, här kallad *Ängelgränd 8*. Där är det en skojare och bedragare, som tränger sig in i en gammal hederlig firma och tillämpar nya »effektiva» metoder, med den påföljd att firmans ruinerar men bedragaren tar hem vinsten och avslundst. Stråkan i Priestleys bok är dels Londonskildringarna, där stadens liv och atmosfär fångas på ett överdådligt sätt, dels teckningen av typerna, framförallt kontorslärarna i Ängelgränd 8. De äro återgivna med ett

Minnet och målet.

Ur historisk utveckling av John Landquist.

Minnet och målet är de två polerna i själen, och deras inbördes inflytande på varandra eller deras samspel är den egentliga själens utveckling.

Den moderna psykologien har uppvissat som grundregel för själslivets hälsa och växt att det finns en viss harmoni mellan minnen och målet och i kraft därav en förmåga att med full uppmärksamhet hänga sig åt det mål. Själens hälsa ligger därt att den kan vara rikad mot framtiden. Själens måste i all sin mångfald söka en enhet, det är på denna punkt, i denna enhet, som kraft strömmar till från okända källor. Ingen är från början en personlighet, den måste göras. En människosjälen hemlighetsfulla egenart är intentionen, dess kraft att förverkliga det icke verkliga. Det är skönt att lägga märke till denna egendomlighet: genom själskrafternas samling och fortsatta inriktning tillkammar ny kraft, flöda nya ingivelser, rinna nya flöden till. Det är vad en var i anspråkslöst mått kunnat erfara vid fullföljandet av ett arbete, en uppgift, eller vid en känslas växt. All modern själsterapi, vare sig Christian Science, Couémetoden eller hur den medicinska eller religiösa själsläkekonsten må nämna sig, har gjort denna erfarenhet om själslivets hemlighetsfulla natur. Den strider

mot den gamla determinismen, som vill förklara allt det som sker ur det förlutna, ur krafter som redan finnes i oss. Men dessa krafter finnas också förut i samma ort och grad, de kunna icke heller när som helst realiseras. De bliva först till i och genom handlandet och genom den tillmodiga inriktningen.

Men härmed har man också sagt att begreppet utveckling i dess bokstaveliga bemärkelse inte täcker vad som sker vid bildandet av en karaktär. Ty det är inte en utveckling eller ett avslöjande av vad som redan finns, det är något nytt, som blir till i och genom själslivets spänning.

Bland **tidevarvets** mest anlitade boktryckerier står **Zetterlund & Thelanders** forfarande bland de främsta

Radikal prispolitik, kort leveranstid och gediget utförande garanteras våra kunder.

SKEPPSBRON 80 • STOCKHOLM
Telefon: Nore 311 80 (5 linjer)

PRESENTKORT

TIDEVARVET

1932

Trädgården och världen.

Av HAGAR OLSSON.

»M in gamla trädgård lysnar halvförstrött, heter det i en av Edith Södergrans dikter. Och sannerligen, den gamla förvuxna trädgården med de ögenomträngliga buskarna, de glada solplatserna och de höga träden susande kring det stora öde huset, tyckes alltmät lysna halvförstrött — till ekot av en lyra som för länge sedan upphört att spela. Här fortlever klängen av dess sällsamma spel, här bevarar träden och blomman minnet av den lyckliga tiden, då en diktare gav dem själ av sin själ.

I denna trädgård — belägen i Raivola på Karelska näset — och i dess närmaste omgivning tillbragte Edith Södergran största delen av sitt liv, ända från sin tidigaste barndom. Karelska näsets susande tallomar var hennes hemland; därför var skogens hemligheter henne så förtrogna. När man reser till Raivola, är det den granna lungen som vinkar en välkommen och småckra tallar är ens ständiga följeslagare. Tallen och lungen blev för skaldinnan symbolerna för den milda visdom som bor i naturen:

All fållig visdom kan du åkta ringa ty nu äro tallen och lungen dina lärare. Tag hit de falska profeter, de böcker som ljuga, vi tända i dilden vid vattnet ett lustigt fladdrande bål.

Edith Södergran levde ett i yttre måtto mycket isolerat liv. Hennes umgänge med människor var obetydligt i jämförelse med hennes umgänge med naturen. Det finns en dikt i hennes första samling som på ett gripande sätt skildrar hennes situation:

Allena ligger jag och väntar, ingen människa har jag sett gå förbi. Stora blommor blicka ned på mig från höga stjärklar, bittra slingerväxter krypa i min famn, jag har ett enda namn för allt, och det är kärlek.

Få var i sanning de människor hon såg gå förbi den plats, där hon vaknade sin ensamhet. I desto rikare och mera mångskiftande gestalt kom naturen henne till möte. Ju mera bunden hon blev av sin sjukdom,

liv och en rikdom av detaljer, som är fenomenal.

En Londonskildring är även *Norah Hoult's bok Rum att hyra*. Såsom alltid hos henne är verkligheten tagen på kornet, i detta fallet ett billigt litet pensionat med dess gråa. Bäst äro de partier, som skildra

desto mera blev hon hänvisad enbart till den närmaste omgivningen — trädgården. Om hennes värld var mindre vidsträckt än andras, förmådde hon i stället tillägga sig den intima och intensivare än andra. Det får man en stark förnimmelse av, när man vandrar omkring i hennes trädgård. Diktaren tyckes alltmät ha sitt hemvist bland löven och barren; varje grässtrå skinnar av det ljus dikten svept kring detta ställe. Trädgården som står och sörjer, träden som vänder sig om och frågar, ungbjörken som skakar sina hängen, den gamla granen som står vaken och tänker på det vita molnet han i drömmen kyssat — man återinner sig den alla här, barn av dikten underlandet. Naturen själv talar till en med dikters röst. Man fattar intuitivt sanningen i de inspirerade orden:

Och Gud är dold i den minsta blomma och vinden förkunna hans namn, men människohjärtat som utstötts av Fadern vet icke hur nära han bor.

I den övertagna trädgården känner man diktarens makt över dessa ting, denna natur. Diktarna står upp i ny gestalt, verserader klingar i ens öron, varje susning talar ett sällsamt språk. Diktarens possession du monde!

Kan man tänka sig en mera idealiska förutsättning för renodlad idylliktning än ett sådant från världen isolerat liv i en romantisk trädgård? Och ändå blev det Edith Södergran, trädgårdsrensens enslig, som gick upp den bjärtaste linjen i anti-idyllisk riktning! Ändå blev det hon, den sjuka skaldinnan, som gick upp den hårdesta, mest kamplydande vägen! Det blev hon, den isolerade, som har upp de mest gigantiska förhoppningarna! Hennes dikter kom ett fladdrar som fanor; hon gick sin ensamma väg såsom den som har stridshärbakom sig.

Det som retat, och i den dag som i dag är retar den borgerliga opinionen — och kritiker som är dess språkrör — är just detta, att Edith Södergrans diktning är så anti-idyllisk, så påfrestande och besvärlig, en enda anfordran till andlig kamp:

pensionatvärdinnan samt den unge arkitekten och haas ålskade, den nyckfulla och egoistiska Elisabeth. Beklämmande verka skildringarna av miss Moore, en ung kvinna, som lever i fullständig isolering och genom ständigt ofruktbar grubbel föres närmare katastrofen, utbrottet av en sinnessjukdom.

En storstadskildring av intresse är också den unge amerikanske författaren *Louis Bromfields* roman *Tjugofyra timmar*. Scenen är New-York, och miljöerna skifta från miljonrensas praktsalonger till simpla nattlokaler och spritsmugglarnästen. Den komposition, han använder, är inte så märkvärdig, som man velat göra gällande. Han börjar med att skildra en miljonärsmiddag, och sedan följer han de sju deltagarnas öden under de närmaste tjugofyra timmarna. Det är en stark brygd av lidelser, tårar, mord, kärlek, svek och lögn. Scenerna växla som på en film, och stundom anlitas röntgenljus för att genomlysa människornas innersta. Men till de verkliga djupen när Bromfield icke i denna bok.

Mitt hjärta av järn vill sjunga sin sång. Tvinga, tvinga människornas hav, forma, forma människornas stora massa till en fröjd åt gudar. Vaggande i lösa sadlar komma vi de okända, lättinniga, starka. Bär oss vinden fram? Såsom ett hänskrant kringa våra röster ur fjärran, fjärran...

För Edith Södergran blev hennes privata värld, hennes skyddade trädgård, inte den plats, dit hon drog sig undan från vinlets yra, den blev inte det elfenbenstorn, där hon mediterade över tingens och de eviga värdena. Hon hörde utaset av »människornas hav» bruset för sina portar, världens nöd och vända trängde fram till henne, och hon kände att hon bar ett svärd i sin hand:

Mina flammaande rader skall varje barn läsa. Jag skall omvända alla till en heligare gud. All vidskopelie vill jag sopa ut med en ljudlös kvast, all litenhet vill jag hänande döda. Eder stora orm vill jag stiga upp; hans buvad vill jag stinga med mitt svärd. O, du mitt goda svärd, som jag har fått från himlen, jag kysser, dig.

För henne var diktnandet inte en lek, men inte heller en självransnack. Hon diktrade för att utöva sin makt, den allt goda svärd, som jag har fått från himlen, jag kysser, dig. Hon visste för väl detsamma som Walt Whitman visste: »Jag vet mina ord äro vapen, fulla av fara, fulla av död.»

Edith Södergran ålskade världen. Hon ålskade världen lidelsefullt. I en svag och bräcklig kropp bar hon en glödande själ, i vilken den eviga Kristustanken bodde, tanken att offra sig själv för att frälsa världen, att själv brinna upp och förtäras, för att skänka världen ljus.

Få diktare i vår tid har varit så fullständigt isolerade från världen som Edith Södergran var — på grund av olika omständigheternas samverkan, framför allt sjukdomens och armodets — och få diktare har så lidelsefullt sträckt ut armarna mot världen som just hon. Alla de beta strömmar som i dessa övergångstider dragit genom människornas värld har genomkorsat henne och ryckt med sig ett stycke ur hennes bröst:

Stycke för stycke bröt du ur mitt hjärta, övermåktiga gud och gjorde mig till ditt redskap. Jag tillhör dig med kropp och själ och med resten av mitt förpantade liv. Hon såg att en ny värld höll på

PRENUMERERA I GOD TID! INGA FÖRHÖJDA PRENUMERATIONSPRISER

Emy Ek.

Ett presentkort på

Tidevarvet

för 1932 är en värdefull julklapp.

Rekvireras på Expeditionen Slussplan 1-3, Stockholm.

rikanska författaren Thomas Beer's: »Endast konsten i den större betydelsen av en strävan att humanisera världen är människans svar på sådana (yttersta) frågor, ty den är det medel, varigenom människan behåller eller kvarhåller sitt liv och tapert möter sitt tragiska öde.» Den strävan att humanisera världen — att genomlysa samhället, naturen och kosmos med den mänskliga själens krafter — präglar hela Edith Södergrans produktion. En konst utan en sådan längtan syntes henne betydelselös. Hon kände sin otillräcklighet inför sin »stjärna», men stjärnan svarade henne:

mänskobarn, höj ditt ansikte för det otattliga, det egna, det egna skall giva dig kraften.

Så är människan hänvisad till sig själv, till sin litenhet och sin storhet: det egna skall giva dig kraften! Med en sådan livsupfattning skapar man inga idyller och »klänger sig inte fast vid himmelska paradis. Man accepterar glatt katastrofen, den tragiska upplösningen, såsom den enda månskövärldiga.

På detta sätt fann Edith Södergran i sin tysta trädgård vägen till världen, som hon lidelsefullt anammade. Hennes trädgård, hennes lilla värld, var snäckan som hon lade till sitt öra för att lyssna till havets omätliga brus.

Elisabeth Bergstrand-Poulsen!

DEN RIKA VARDAGEN

Häft. 4/75; inb. 5/75.

Kerstin Hed:

STRÖMMAR MOT HAVET

Dikter. Häft. 3:—.

Aino Nordlund:

MEDAN HAN SATT INNE

Roman. Häft. 4/75.

Astrid Våring:

MANUEL

Roman. Häft. 5:—; inb. 6/75.

Sigrid Leijonhufvud:

CARL GUSTAF TESSIN OCH HANS ÅKERÖKRETS

Häft. 6/75; inb. 8/50.

Elisabeth Wærn-Bugge:

DET OMSTRIDDA ARVET

Häft. 5/25; inb. 6/75.

N O R S T E D T S

— den bästa och korrekteste framställning av Dalakolonien, som skrivits på svenskt språk — säger Svenska Morgonbladet om:

LAURA PETRI:

På heliga vägar

Kr. 3:—

Rikt illustrerad reseskildring från de bibliska länderna med dagsaktuella kapitel om Dalakolonien i Jerusalem och Sionismens judarnas försvik att genom kolonisation återeröva Palestina.

NORDISK ROTOGRAVYR

På Gandhi-möte i Genève.

På vägen från London över Brindisi i Italien till Indien var Gandhi på besök hos sin vän Romain Rolland i Schweiz. Internationella Kvinnoförbundets för fred och frihet centralbyrå i Genève hade gripit tillfället i flykten och lyckats erhålla honom som talare vid ett offentligt möte på middagen i dag i den stora konsertsalen Victoria Hall i Genève.

En timme före mötets öppnande besattes alla ikte reserverade platser av en förväntansfull publik. Därefter kommo inbjudna från Nationernas förbund, olika föreningar, universitetet och skolorna. Närmast bordet, på vilket talaren skulle sitta, sutto sekreteraren för kvinnoförbundet: m:me Drevet, professor Pierre Bovet och mr Pierre Kerseole, den senare ledaren av det frivilliga internationella hjälparbetet i stället för kristjägarna.

Gandhi »besteg talarstolen», d. v. s. med tillhjälp av en pall klev han upp på bordet, satte sig med korslagda ben och bredde sin yttermantel över knäna. När han sedan placerat sig var där en ljudlig ro över den bräckliga, vita gestalten, ett främmande, österländskt konstverk. Han talade långsamt på engelska med lågt, tydligt stämma och utan

JANE ADDAMS HEDER.

(Forts. fr. sid. 1.)

att söka efter orden, enkelt och naturligt. Han tolkades, mening för mening, av mr Privat, den kände översättaren och sedan Gandhi väl långt publikum med ett humoristiskt litet tack för att den hade offerat sin viktiga och dyrbara lunchtid för att komma och höra honom, så hördes under de följande fem kvarten icke så mycket som en hostning. Ibland följde några applåder. »Varför föreda du så, det tar ju bara tiden?» sade Gandhi till Privat, som småleende uppreper mening.

En mängd frågor hade inlämnats, av vilka man utvalt 10 och som då Gandhi besvarade. Det blev något tillfälligt över det hela på detta sätt, men intressant ändå. Man hade t. ex. frågat varför han vid ett tillfälle så kraftigt protesterat mot folks uppfattning att han menade, att soldater borde skjuta i luften och inte på fienden.

— Man skall vägra att understöja jag kring man blir soldat, sade han, han man åtagit sig att vara soldat ska man inte svika sin plikt — bryta sitt löfte, som man uttrycker det. Han menade det var viktigt att ej bli missförstådd på denna punkt. Man hade frågat om hans ställning till Röda Korset. Han sa några värdsamman om den arbetet, men betecknade det som en organisation, som kriget kunde lita på som hjälpinstitution. Man frågade hur Schweizarna enligt hans mening skulle bete sig om fienden kom över dem.

I det ögonblicket var det mycket intressant att studera publikens uttryck.

Han beskrev hur män, kvinnor, barn och åldringar alla skulle kunna sitta i samma hälmöte och disciplin som en soldat nu gör, genom att vara tillräckligt fria utan att samtidigt döda andra. Väga idé detta ha de visat en högre grad av hjältemod och intelligens, sade han, som när framtiden till. Och han var övertygad om att det dylikt krig upprepades icke. Där var frågor om kapitalistens förhållande till arbetet, men däremot ingen fråga om arbetslösheten.

»Om jag lyckas», så följde han över två veckor, »så är icke värdet» — non-violence» mer än en teori, då betyder det något inte bara för Indien utan för hela världen.» Själva Gandhi inte så många anhängare, som man kanske föreställer sig. Den stora mängden där ute i Indien står nog på det hela avsaknade, väntande. Segrar han, då är det bra, segrar han inte, ja, då faller de tillbaka på det gamla vapnet, våldet.

Genève den 10 dec. 1931.

Anna T. Nilsson.

Treda december.

Treda december rakt upp i storskogsstämningen och speglar i min stugas väster. Eldar i skogen väntar den tredje december. I början av advent. Rökelpåren av skogen planiner om fabrikskonstaner, om maskiner, om skrift och penningljätt. Det flammade enligt till skill från masugnarna vid sanbnruket i min barndom.

Eldar i december.

Böden med hela sin familj är ute för att röja. Just i dag, i barnveckornas virat yllekvarn om hundra, dragit största yllekvarn på, tagit de största, grövsta kingorna och följt minnen till skogs. Bonden tuggar, massiv med sin tobakspåsa innanför läppen, sönerna med tobakspåsa och lappade stövlarstrår. Tiden var varit dåliga, skogen har mist någonting och nu är avverkningen slut. Sägverkstagsarna arbetare värdar värdar, stabbarna ligger likt skygga hundar väntar på vidare res ut i världen. Och nu röjer bonden sin skog. Han ser nog varken masugnar eller fabriker, när de väldiga risbländ flyger mot himlen. Han ser en slät röjning, där små tallar står i rad. Sönerna ser väl närmast inga syner alls, släpar vil-

den internationella kvinnokonferensen för fred i Haag. Denna konferens under Jane Addams ordförandeskap uttalade sig för en snar fred utan annekationer och med hänsyn till folkenas självbestämmanderätt. Vidare för en ny mellanfolklig ordning efter fredslust med öppen utrikespolitik, upplävande av hemliga fördrag, överbenskommissio om en folkenas solidaritet för att förhindra nya krig genom moralisk, social och ekonomisk påtryckning mot fredsbrytare.

Efter kongressen besökte Jane Addams med en delegation av neutrala kvinnor regeringscheferna i alla krigförande länder för att sondera deras ställningstagande till en neutral medlingskonferens. År 1919 organiserade kvinnoförbundet på en kongress i Zürich, där Jane Addams varit president. Denna kongress utödmöde segerrnas fredsvillkor och begärde redan då revision av det nya undertecknade Versaillesfördraget. Därför kände kvinnorna och precisades under Jane Addams presidium år 1921 i Wien och år 1922 i Haag på en extra ordinarie kongress, var deltagare för 111 organisationer brännmärkte Versaillesfreden och krävde en ny fred i världningarna, vilka äro mycket allmänna nu 1931.

Klok och förståndig som mr Butler har däremot Jane Addams aldrig varit. Hon har många gånger riskerat all sin popularitet och auktoritet genom att utprövat mot masspsykos i sitt hemland. Hon har varit en av dem som samlat den amerikanska eliten mot sin under intressepropagandans anfall försvarslösa opinion som ömsom varit kristgylsen, ömsom velat vända Europa ryggen och ömsom velat bygga krigsflottor mot grannarna på andra sidan Atlanten och Stilla oceanen.

Detta är hennes stora heder, större än fredspriset. Vad är det för idé med att skämta bort den?

Barnförmedlingscentralen.

En glad nyhet för föräldrar.

En alldeles ny verksamhet har i dagarna satts igång; att genom en liten central söka förmedla adresser på goda (antenn, villiga att ta emot barn under ferier) — eventuellt också under termin — till de föräldrars eller läkares tjänst, som önska sådana eller sina ungdomar eller patienter på en tids vistelse i ren luftluft och omgivning. Fru *Elise Gavet*, Tre Liljors plan 8, Stockholm, tel. 859 64 har en omtänksamhet från båda parter mot en anmälningsavgift av 1 kr. Hon kan också hjälpa att vid behov söka referenser.

Ingen medicin ger så friska krafter som irländskt och luftbemytt. Den nya barnförmedlingen kommer säkert att fylla ett stort behov. Den bör uppmärksammas, så att anmälningar komma redan nu till i lufvet både på barn och hem. Det är givetvis önskvärd, att man i anmälningen ger så fullständiga uppgifter som möjligt om förhållanden och önskemål.

M. T.-G.

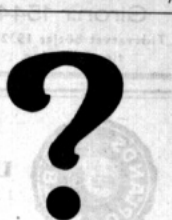
Gustaf Hellström, Carl Heribert Malmros, Bonniers, pris 7:50.

Waldemar Hammenhög, Pettersson & Bendel, Natur och Kultur, pris 11:—.

J. B. Priestley, Angledrift 8, Holger Schildts förlag, pris 11:—.

Norah Holt, Rum att hyra, Hökerbergs, pris 6:75.

Louis Bromfield, Tjoglyra itmar, Bonniers, pris 8:50.

Råd och Rön

Vackra handarbeten, hemmets prydnad

Handarbetsaffären VIDI

Där erhåller Ni allt inom branschen.

S:t Eriksgatan 99
Telefon 828 40.

Fåtöljen,

specialaffär i Skinnmöbler!

Förutom våra billiga och omtyckta FATÖLJER kunna vi framhålla Bokhyllor i björk från 85 kr., Byffé 230 kr., Skerstänkspå, Byrår, Bord, Låslampor, Radionak, Silvertskåp, Sybord samt andra mindre kompletteringsmöbler, som äro synnerligen lämpliga till presenter.

FATÖLJEN, Passagen
Kornhamnstorg 49 • Våsterlång 66
Tel. 107 04

Ljustakar, Nackspegel, Spelgäo. Lampetter, Komb. Täändstickskåp och askfat, Papperskni och sigill samt andra lämpliga presentartiklar.

BILLIGA PRISER.
Ring så visar ett ombud våra olika tillverkningar utan köptving.

John Fernstedts Tenn- & Metallgjuteri
Frithemsgr. 70, Stockholm. Tel. K. 16 70

»Min salong»

INSTITUT FÖR VETENSKAPLIG ANSIKTSVARD
Tel. 794 97. Grevgatan 10, 1 tr.

Beställ tid.

Behandling av frostskador, finnar, pormark, ådring, hud, värkar, brun fläckar etc.

Beroseolinbehandlingar.
Muskeltyfning, ej operativ.
Manicure, Massage, Pedicure.
Elsa GJÖRLING-BERGMAN.
Diplomerad från Académie Scientifique de Beauté, Paris.

ARTER och GRÖNSAKER
alla slag av

MOLINDERS

VALKANDA INLAGGNING

A.-B. Molinders Konserverfabrik
KUNGL. HÖVLVE. STOCKHOLM

Kung Gøstas råd:

"VARER SVENSKE"

är nu mera aktuellt än någonsin. — Under generationer har svenskt glas varit ypperst.

En lika förnämlig som uppskattad verktyg klapp är en glasuppsättning eller konstglas av kånt svenskt fabrikat. Vänd efter förtroende till våra specialfärders, Stockholms stötska.

NORDISKA KRISTALLMAGASINET

Kungsgatan 77, Drotingtgatan 71 A
Öppet till kl. 8 e. m.

Läccket och hälsosamt
är smörgåbrödet
UPLANDSKUBBEN
I hygienisk förpackning hos Eder handlande.
Undvik efterspjning!
Begär uttryckligen Uplandskubben!

En läsvärd bok.

Det ovälkomna havandeskapets
tragik börjar allt mer och mer
bli föremål för eftertanke och be-
grundan. Det är icke endast socialt
intresserade läkare och jurister, som
i tal och skrift söka få fram riktlin-
jer för samhällets inställning till det
påtvunga eller alltför rikslyfta ha-
vandeskapet, utan ämnet har blivit
föremål för litterär behandling.

I film och drama gick *Cyanokallium*
över Europas scener, ävent här i
Stockholm. Likaså *Storken* av Thib
Jensen. Frågan hela innebörd blev
säkerligen för många aktuell först
genom den sceniska framställningen.
Till de dramatiska tendensstycke-
na kan man nu foga ett i romanform
givet livsöde »Marie Szeameits lev-
nads» av den tyske författaren Josef

M. Frank. En tapper kvinnas ojämna
strid och undergång skildras på ett
tankeväckande men icke sensation-
ellt sätt.

Boken är läsvärd i och för sig och
har högt värdesatts i författarens
hemland. A. N.

Josef M. Frank: Marie Szeameits lev-
nads. Hökerbergs. 5:75.

MÖTESPLATSEN

Norrköpingsavdelningen av Svenska
Kvinnors Västerförbund hade den 2
december anordnat ett möte, varvid frö-
ken Elisabeth Tamm höll föredrag om
förbundet och dess syfte. Fröken Tamm
lämnade en historisk överblick från år
1914, då Föreningen Frisinnade Kvinnor
bildades, till nu, då denna förening om-
bildats till Svenska Kvinnors Västerför-
bund och betonade vikten av att väster-
kvinnorna i dessa betydliga tider hålla
samma och arbeta för samhällsfrågor-
nas lösning i framstegsriktig riktning.
Till mötet, som var mycket färdigt be-
satt, hade inbjudits flicklärover- och
folkskoleföreläsarna, socialdemokra-
tiska kvinnoklubben m. fl. B. O.

lampan som gör glad jul

Till jul vill man ha det ljusa och glatt.
Tag den kooperativa Luma-lampan till
hjälp. Den är ljusstark och ekonomisk
och har lång livslängd — ett bevis
för att pengarna bli dryga, när
man köper

kooperativt

Bittert skämt och blodigt allvar.

Det är så att när allting går för ga-
let, kan man börja skämta i ren
förvirran, vilket kallas galghumor. In-
dependent Labour partys tidning The
New Leader har börjat bli mycket lustig
sedan katastrofen vid valen, minskningen
av arbetslöshetsunderstöden och det nya
fullkriget. Den diskuterar visserligen
även allvariga saker såsom en allmän
hyresstrejk, men den roar sig med att
skämta med dem som sköta Englands
ekonomiska liv.

Själva H. N. Brailsford, denne allvar-
liga och pessimistiske herre, har börjat
skoja med de muktiga och med nation-
ens förtroende tyngda gentlemen, som
sitta i den nya nationella engelska re-
geringen. Han utgår från att den mo-
derns psykologer har rätt, då de säger
att fullvuxna, framstående personer kun-
na gå omkring och bära på barnliga
ömskinningar, som ligga uppyflida kvar
från köttären. De leva bakom statismän-
nas grå hår, bakom bankirernas och
nationalekonomernas mulna pannor. Vid
kriser och i stunder av fruktan komma
de fram i all sin navitet.

Den barnkammarsänkskan som nu stup-
pit fram, är, menar han, denna: »vad
det vore kul om man kunde bara sälja
och aldrig behöva köpa!» Guldets skulle
rolla in i landet, och snart skulle vi bli
lika muktiga som Frankrike och lika för-
mögna som amerikanerna sågo ut att
vara. För att denna önskan skulle gå i
uppfyllelse började den nya regeringen
genast dra in på utgifterna. Inom fjor-
ton dagar hade livet stannat av. Murar-
na stod stilla med sina slevar vid de
nya skolbyggnadernas ofullbordade mur-
ar, grovbetarna tappade sina spadar
vid de ofullbordade vägar. Englands
började likna den förtrollade skogen om-
kring Torröns slott.

Det var ganska lätt att sätta stopp
för alla inköp, men utanför barnkammar-
en börjar man nu upptäcka, att om ingen
köper, kan heller ingen sälja. Det är
mycket lätt att hindra brusseklåpen att
komma över från de franska trädgårdar-
na till de engelska köken, men om man
gör det, måste man vänta att fransmän-
en blockerar vägen som leder från kol-
gruvorna i Wales till dockerna i Havre.
I slutet på sin artikel blir Brailsford
mera allvarsam, men kanske har han va-
rit det hela tiden. »Moralen i hans sä-
ga är icke den att frimandén skulle bibehållits.
Kontroll av export och import
är nödvändig för varje samhälle som vill
föra ett ordnat ekonomiskt liv. Sens
moralen är den, att England skulle genom
en importkommission ha börjat under-
handlingar med andra länder efter prin-
cipen ge och ta. Ty våra grannar, säger
han, måste sälja sin kål till oss, om de
skola kunna köpa våra kol.

Vadfe i samma tidning berättar också
en nationalekonomisk saga för sina lisa-
re. Den handlar om ett okänt land med

en intelligent och flitig befolkning, ett
land med ett särskilt framstående kom-
munikationssystem, vid vilket flertalet av
landets befolkning hade sin sysselställning.

Allt gick bra, till dess trafikcheferna,
som ville tjäna mera pengar, hittade på
att öka biljettprijserna av den anledning-
en att det var biljetthet i landet. De
förklarade att det var mycket svårt att
trycka biljetter och lagade så att det all-
tid skulle mindre biljetter än resande.
Det blev en biljettkris som järnvägen
var ur stånd att göra någonting åt. Till
sömliga stationer fanns inga biljetter
alls, därför kunde ingen resa dit, och
stationerna måste stängas.
Biljettprijserna skrovo dagligen i tid-
ningarna om händelserna på biljettmär-
naden. Deras artiklar voro så krångliga,
att ingen kunde förstå dem, och om nå-
gon höjde sin röst och sade att det var
orimligt att hela kommunikationssystemet
skulle falla sönder på grund av brist på
de nödvändiga små pappbitarna, så blev
han utslutten att tåga ställ om det han
inte begrep.

Järnvägfolket avskedades en efter en,
alltförssom driften inskränktes, och det
såg ut som om snart inga tag alls skulle
gå.

Men så var det en arbetslös lokomo-
tivförare som var dag gick och tittade på
sin maskin och önskade att han kunde
få sitta den igång. Så fick han höra ta-
las om en fotbollsmatch på ett ställe vid
järnvägslinjen och fick lust att fara dit.
Han samlade ihop eldaren och stations-
karlarna och andra som blivit avskedade
och frågade om de ville följa med. Inga
chefer voro i närheten och han steg upp
på loket och satte igång.

När de kommo hem igen, sade lokoför-
aren till sina kamrater: »bör nu ni, vi
förde tåget utan biljetter! Och hans
kamrater sa: visst tusan gjorde vi det.
Och en av dem som var nervös, därför
att han hade en stor familj, sa: vad ska
nu hända?»

— Vad som ska hända, så då lokföraren,
är att vi kör i väg i morgon också. Och
det gjorde de.

När de häpnadsväckande nyheterna
spred sig, att tag kunde gå utan bil-
jettsystem, började andra järnvägsmän
att sätta sina tag igång, och massor av
folk kommo och bado att få åka med tå-
gen. Som alla biljetterna voro inlåsta
i banker, började järnvägsmännen göra
egna biljetter av pappersbitar och sålde
dem till alla som önskade resa. Det var
mycket enkelt för dem, ty de förstodo
inte det krångliga biljettsystemet.

Regeringen sade: detta måste hindras,
det är revolution. Folket blev mycket
förväntat över detta, ty det hade alltid
hört att revolution betydde att arbetar-
na förstörde allting. Och nu sågo de
att arbetarna togo god vård om maski-
nerna, kallade dem smeknamn och häng-
de vackra röda flaggor på dem.

Regeringen tillkallade polisen. Men
då poliserna höllo upp sina hinder, så
stannade inte tågen. Och när de kommo
till stationerna för att arrestera lokoför-
arna, blevo de utskämda av allmänheten.
Det tyckte poliserna inte om, och de
gingo sin väg.

Då kommande regeringen ut sol-
daterna. Men de ville gärna fara och
hålla på sina flickor, så de stego själva
upp i tågen.

På det sättet började landets järn-
vägsystem att arbeta igen. Och em-
edan det sköttes av arbetarna, var det in-
gen svårighet med biljetterna, ty arbe-
tare äro endast intresserade av att saker
skulle hållas igång.

Prenumerera
på

Tidevarvet

för 1932!

Pris för helt år
Kr. 6:—

Insend avgiften på
Postgironummer 1544

TIDEVARVETS exp.
SLUSSPLAN 1-3, STOCKHOLM

Frontens bibliotek

Nu utkomna volymer
i serien:

Sven Stolpe:

Livsdyrkare

4:75

Erik Blomberg:

Tidens romantik

3:25

Victor Svanberg:

Poesi och politik

3:75

BONNIERS

"Den nya tiden"

av
MAUD FREDRIKSDOTTER.

Pris 2:25 kr.

»Uppriktande krafter strö-
mar därifrån över lissaren. —
— Den lilla boken är värd
att läsas och ägas.»

Honorarie Hermetin i Tidevarvet.

»Det karmse vackraste och
bäst i denna bok är behand-
lingen av de religiösa tankarna.»
Andra Lindstedt i Idun.

... griper genom sin natu-
rliga friskhet och förstärke för
livet och sitt optimistiska sinn-
lag.»
M. S. F. i Quo Vadis.

»Ett visst lyriskt drag genom-
går innehållet. Man kommer
ibland att tänka på indiska skal-
der.»
Eva v. Holst i Hertha.

NORSTEDTS FÖRLAG.

TIDEVARVET

REDAKTION:
Telefon N. 48 42. Mottagningstid
10-12.

EXPEDITION:
Telefon 182 43.
Kontorstid kl. 10-12 f. m., 1-4
e. m. Postgiro 15 44.

PRENUMERATIONSPRIS:
För betår kr. 6:—, halvår kr. 3:—,
kvartal kr. 1:50. Lösnummer 15 öre.
ANNONSPRIS:
I text 25 öre per millimeter.

Stockholm 1931
Zetterlund & Thelander. Boktryckeri-A.-B.

Lämpliga Julklappar!

Spark

stöttingar
kälkar, skidor
A.-B. JULIUS SLÖÖR skridskor